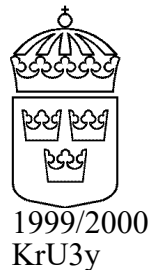

Kulturutskottets yttrande

1999/2000:KrU3y

Staten och trossamfunden – statens stöd till andra trossamfund än Svenska kyrkan, m.m.

Till konstitutionsutskottet

Konstitutionsutskottet har den 27 maj 1999 beslutat att bereda kulturutskottet tillfälle att avge yttrande över proposition 1998/99:124 Staten och trossamfunden – stöd, medverkan inom totalförsvaret, m.m. jämte eventuella motioner.

Kulturutskottet yttrar sig i det följande över propositionen i vad avser avsnitt 4 Statens stöd till andra trossamfund än Svenska kyrkan och motion 1999/2000:K1 (kd) yrkandena 1 och 2 samt avsnitt 5.3 Offentlighetsreglering av trossamfundens beredskapsförberedelser m.m.

Utskottet

Riksdagens principbeslut år 1995 om ändrade relationer mellan staten och Svenska kyrkan fr.o.m. den 1 januari 2000 (prop. 1995/96:80, bet. 1995/96:KU12, rskr. 1995/96:84) har följts av fyra propositioner i olika frågor som hör samman med principbeslutet. Kulturutskottet yttrade sig över delar av den tredje propositionen 1998/99:38 Staten och trossamfunden – begravningsverksamheten, kulturminnena, personalen, avgiftsbetalningen, m.m. (yttr. 1998/99:KrU3y). Utskottet yttrar sig i det följande över delar av den fjärde, nu aktuella, propositionen 1998/99:124 Staten och trossamfunden – stöd, medverkan inom totalförsvaret, m.m.

Statens stöd till andra trossamfund än Svenska kyrkan (avsnitt 4)

Det nuvarande statsbidraget till trossamfunden (avsnitt 4.2)

I propositionen redovisas att det nuvarande statsbidraget till trossamfunden har sin upprinnelse i ett riksdagsbeslut år 1971.

Vid 1971 års riksmöte föreslog kulturutskottet med anledning av motionsyrkanden (s resp. c) att riksdagen skulle anvisa 2 miljoner kronor under ett anslag benämnt Bidrag till fria kristna samfund m.m. (bet. KrU 1971:15). Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 1971:207). Kulturutskottet uttalade att syftet med bidraget skulle vara att öka förutsättningarna för ekonomiskt svaga församlingar att hålla lokaler samt erbjuda religiös service i form av gudstjänst, själavård och liknande.

Frågor om statsbidrag till trossamfunden har alltsedan riksdagsbeslutet år 1971 tillhört kulturutskottets beredningsområde. Under åren har kretsen av statsbidragsberättigade samfund ökat. Bidraget fördelas av den statliga myndigheten Samarbetsnämnden för statsbidrag till trossamfund. Bidraget fördelas enligt förordningen (1989:271) om statsbidrag till andra trossamfund än Svenska kyrkan. Riksdagen har för budgetåret 1999 anvisat 55,7 miljoner kronor under ett anslag benämnt Stöd till trossamfund (prop. 1998/99:1 utgiftsområde 17, bet. 1998/99:KrU1, rskr. 1998/99:58). Nämnden fördelar 52,8 miljoner kronor, medan 2,9 miljoner kronor står till regeringens disposition bl.a. för visst bidrag till Svenska kyrkan. I budgetpropositionen för år 2000 beräknar regeringen ett minskat medelsbehov under anslaget beroende på de ändrade relationerna mellan staten och Svenska kyrkan. Regeringen föreslår riksdagen att anvisa 53,2 miljoner kronor. Anslagsfrågan kommer att behandlas i kulturutskottets betänkande 1999/2000:KrU1.

Motiv för stöd (avsnitt 4.3)

Regeringen bedömer i propositionen att det finns flera motiv för att staten skall stödja trossamfunden. Det främsta stödmotivet är att samfunden generellt sett är samhällsnyttiga organisationer som medverkar i den ständigt pågående normbildningsprocessen och att denna process är nödvändig för att upprätthålla och stärka de grundläggande värderingar som vårt samhälle vilar på. Av likställighetsskäl bör de dessutom kunna få sådant statligt stöd i form av kostnadsfri avgiftshjälp som Svenska kyrkan får. Regeringen påminner om att det enligt regeringsformen är en uppgift för det allmänna att främja bl.a. religiösa minoriteters möjligheter att behålla och utveckla ett eget samfundsliv (1 kap. 2 § fjärde stycket).

Det framtida stödet till trossamfunden (avsnitt 4.4)

Mot bakgrund av de anförda motiven för stöd till trossamfunden (avsnitt 4.3) föreslår regeringen att riksdagen antar ett i propositionen framlagt förslag till lag om stöd till trossamfund (avsnitten 2.1, 4.4 och 8.1).

Regeringen föreslår (avsnitt 4.4.1) att målet för stödet till trossamfunden skall vara att bidra till att skapa förutsättningar för trossamfunden att bedriva en aktiv och långsiktigt inriktad religiös verksamhet i form av gudstjänst, själavård, undervisning och omsorg (2 § lagförslaget).

Statsbidrag skall enligt regeringens förslag (avsnitt 4.4.2) få lämnas endast till ett trossamfund som bidrar till att upprätthålla och stärka de grundläggande värderingar som samhället vilar på och som är stabilt och har egen livskraft (3 § lagförslaget).

I motion 1999/2000:K1 (kd) hemställs om ett tillkännagivande om de grundläggande principer enligt vilka bidragsfrågor skall prövas (yrkande 1). Motionärerna anför att målet för statsbidraget är väl formulerat och stämmer väl överens med trossamfundens egen syn på vad som är viktigt. Dock anser motionärerna att det tydligare borde anges när ett samfund kan nekas bidrag. De kriterier som nu ställs upp får inte strida mot de stora andliga traditioner-

na och världsreligionerna. En inblandning i samfundens gudstjänstordning vore mycket olycklig.

Utskottet konstaterar att regeringen i propositionen understryker att de krav som ställs upp främst bör vara av formell natur. Regeringen understryker dock att det också bör ske en prövning av hur trossamfundet förhåller sig till samhällets grundläggande värderingar. Detta får enligt regeringens uppfattning inte innebära att det sker någon närmare prövning och värdering av samfundets lära i förhållande till samhällets gemensamma värdegrund. Regeringen utvecklar sin syn på vad som bör menas med att "bidra till att upprätthålla och stärka samhällets grundläggande värderingar". Därvid nämns bl.a. att trossamfundet bör motverka alla former av rasism och andra typer av diskriminering och motverka våld och brutalitet. Samfundet bör också verka för jämställdhet mellan kvinnor och män och för att deras medlemmar och betjänade vägleds av etiska principer som är förenliga med samhällets grundläggande demokratiska värderingar.

Utskottet anser att motionärernas önskemål om att bidragskraven inte får innebära en inblandning i samfundens gudstjänstordning är tillgodosett genom regeringens uttalande att de krav som nämnts och exemplifierats i propositionen inte innebär något krav på att samfundets lära eller åskådning skall utformas i demokratisk ordning. Utskottet vill också framhålla vad som sägs i propositionen att det inte bör krävas att beslutprocessen i samfundet vid utseendet av exempelvis präster skall vila på demokratisk grund. Utskottet anser att det inte är nödvändigt att riksdagen gör något ytterligare förtydligande i frågan, varför motionens yrkande 1 bör avstyrkas av konstitutionsutskottet.

I propositionen (avsnitt 4.4.3) föreslås att det är regeringen som skall bestämma vilka trossamfund som kan få statsbidrag och att regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer skall få meddela föreskrifter för fördelning av statsbidrag. Vidare skall det vid fördelningen av statsbidraget beaktas om trossamfundet får hjälp med att bestämma, debitera, redovisa och ta in avgifter (4 § lagförslaget). Regeringen nämner i detta sammanhang att den anser att Samarbetsnämnden för statsbidrag till trossamfund även i fortsättningen bör fördela statsbidraget (avsnitt 4.4.4).

Regeringen anser att det bör knytas ett råd till Samarbetsnämnden för statsbidrag till trossamfund för dryftande av gemensamma frågor av intresse för kretsen av bidragsberättigade trossamfund. Vidare bör övervägas om ett särskilt forum skall inrättas, vilket kan fungera som ett kontaktorgan mellan staten och samfundet för diskussion av övergripande gemensamma frågor (avsnitt 4.4.4).

Enligt motion 1999/2000:K1 (kd) bör staten lämna erbjudande till samfundet att ingå i ett sådant gemensamt råd som nämns i propositionen. Rådet bör samtidigt utgöra ett forum för diskussion av övergripande gemensamma frågor, t.ex. frågor om samhällets värdegrund och hur denna kan stärkas (yrkande 2).

Utskottet anser att riksdagen inte bör uttala sig om i vilka olika former som kontakterna mellan staten och samfundet bör bedrivas. Utskottet förutsätter att regeringen och samfundet efter en tids erfarenheter av den form för sam-

verkan som väljs diskuteras om det behöver göras några ändringar. Mot denna bakgrund föreslår utskottet att konstitutionsutskottet avstyrker motionens yrkande 2.

Lagen om stöd till trossamfund föreslås träda i kraft den 1 januari 2000 (avsnitt 7.4).

Med hänvisning till det anförda föreslår kulturutskottet att konstitutionsutskottet hemställer att riksdagen antar den föreslagna lagen om stöd till trossamfund.

Övrigt

Kulturutskottet har inte något att erinra mot den föreslagna ändringen av lagen (1988:950) om kulturminnen m.m. (kulturminneslagen) i fråga om offentligrättslig reglering av Svenska kyrkans och dess organisatoriska delars skyldighet att vidta beredskapsförberedelser för vård och underhåll av de kyrkliga kulturminnena (avsnitten 2.12 och 5.3).

Stockholm den 19 oktober 1999

På kulturutskottets vägnar

Inger Davidson

I beslutet har deltagit: Inger Davidson (kd), Åke Gustavsson (s), Agneta Ringman (s), Charlotta L Bjälkebring (v), Lennart Fridén (m), Eva Arvidsson (s), Paavo Vallius (s), Lars Wegendal (s), Peter Pedersen (v), Roy Hansson (m), Ewa Larsson (mp), Birgitta Sellén (c), Lennart Kollmats (fp), Hillevi Larsson (s), Anne-Katrine Dunker (m) och Gunilla Tjernberg (kd).

1. Förutsättningar för stöd till trossamfund

Inger Davidson och Gunilla Tjernberg (båda kd) anser att den del av utskottets yttrande under rubriken Det framtida stödet till trossamfunden (avsnitt 4.4) som börjar med "Utskottet konstaterar" och slutar med "av konstitutionsutskottet" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att konstitutionsutskottet bör föreslå riksdagen att i enlighet med motion K1 (kd) yrkande 1 göra ett förtydligande när det gäller de grundläggande principer enligt vilka bidragsfrågor skall prövas. Enligt utskottets mening är målet för statsbidraget väl formulerat i propositionen och stämmer väl överens med trossamfundens egen syn på vad som är viktigt. Det bör emellertid tydligare anges när ett samfund kan nekans bidrag. De kriterier som nu ställs upp för statsbidrag får enligt utskottets mening inte strida mot de stora andliga traditionerna och världsreligionerna och inte heller innebära en inblandning i samfundens gudstjänstordning.

2. Ett råd knutet till Samarbetsnämnden för statsbidrag till trossamfund

Inger Davidson och Gunilla Tjernberg (båda kd) anser att den del av utskottets yttrande under rubriken Det framtida stödet till trossamfunden (avsnitt 4.4) som börjar med "Utskottet anser att riksdagen" och slutar med "yrkande 2" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att staten i enlighet med vad som anförs i motion 1999/2000:K1 (kd) yrkande 2 bör erbjuda trossamfunden att ingå i ett sådant gemensamt råd för dryftande av gemensamma frågor som nämns i propositionen. Detta råd bör enligt utskottets mening också få funktionen av ett forum för diskussion av övergripande gemensamma frågor, t.ex. frågor om samhällets värdegrund och hur denna kan stärkas. Det bör således inte inrättas två skilda organ för dessa ändamål. Konstitutionsutskottet bör föreslå riksdagen att som sin mening ge regeringen till känna vad kulturutskottet här har anfört.

Till konstitutionsutskottet	1
Utskottet	1
Statens stöd till andra trossamfund än Svenska kyrkan (avsnitt 4), ...	1
Det nuvarande statsbidraget till trossamfunden (avsnitt 4.2)	1
Motiv för stöd (avsnitt 4.3)	2
Det framtida stödet till trossamfunden (avsnitt 4.4)	2
Övrigt.....	4
Avvikande meningar.....	5
1. Förutsättningar för stöd till trossamfund (kd)	5
2. Ett råd knutet till Samarbetsnämnden för statsbidrag till trossamfund (kd).....	5